

Lesbrief Havo/VWO

‘Ontdek je rol’

Vakgebied: Beeldende Vorming/Culturele en Kunstzinnige Vorming

Orange the World - Ontdek je rol – Havo/VWO klas 4 (/5)

Introductie campagne Orange the World

'Orange the World' is een internationale campagne tegen geweld tegen vrouwen. Inmiddels wordt in meer dan 100 landen ter wereld deze campagne gevoerd, waarbij onder andere iconische gebouwen (zoals de Eiffeltoren) tijdelijk oranje uitgelicht worden. De campagne start op 25 november, de Internationale dag tegen geweld tegen vrouwen, en eindigt op 10 december, de Dag van de Mensenrechten. In Nederland zijn er drie coördinerende organisaties; UN Women Nederland, Zonta Nederland en de Unie van Soroptimistclubs in Nederland, Suriname en Curaçao. Veel Nederlandse gemeentes en provincies doen jaarlijks mee met de campagne en er worden diverse acties uitgevoerd. Zo heeft de Soroptimistclub Westland de ontwikkeling van deze lesbrieven geïnitieerd.

Over deze lesbrieven

Deze lesbrieven zijn tot stand gekomen door samenwerking tussen Soroptimistclub Westland, Jongerenraad Westland en Het Uitpluishuis. Voor de Havo/VWO zijn twee lesbrieven ontwikkeld voor klas 4/5; één voor de les Maatschappijleer/Maatschappijwetenschappen en één voor de les Beeldende Vorming/CKV. Beide lessen kunnen elkaar aanvullen. In deze les voor Beeldende Vorming/CKV maken de leerlingen kennis met het verhaal van de Westlandse Ytim Engelaar. Via één van de kunstdisciplines (beeldend, muziek, film, architectuur, theater, literatuur, dans of fotografie) gaan ze één onderwerp uit de Piramide van Geweld tegen vrouwen (bron: Emancipator) verbeelden.

Doelgroep

Deze les is bedoeld voor leerlingen in klas 4/5 van de Havo of het VWO. Deze les kan het best tijdens een les Beeldende Vorming of CKV gegeven worden. Deze les is ook te gebruiken voor de invulling van bijzondere lessen of projectweken die passen bij dit thema en staan geheel los van gebruikte methodes.

Lesdoel

De campagne 'Orange the World' bestaat een aantal jaar en in meer dan 100 landen wordt er 16 dagen lang actie gevoerd tegen geweld tegen vrouwen. In deze les worden leerlingen geconfronteerd met geweld tegen vrouwen in de naaste omgeving en de Piramide van Geweld tegen vrouwen. De leerlingen worden in deze les uitgedaagd zelf uitdrukking te geven aan één van de onderwerpen uit de piramide en verbeelden dit in één van de kunstdisciplines. Door leerlingen de vraag te stellen 'Ontdek je rol; wat is je rol?' leren de leerlingen dat ook zij via beeldend werk uitdrukking geven aan en aandacht kunnen vragen voor geweld tegen vrouwen.

Benodigdheden

- Regulier tekenpapier wit (A4 of A3 formaat), 120 – 160 grams
- Tekenpotloden HB/2B
- Potloden & stiften
- Verf, Penselen, Bordjes/paletten
- Potjes water om penselen te reinigen
- Tijdschriften
- Karton
- Klei
- Evt. kleding/doeken
- Chromebook
- Mobiele telefoons
- Digibord

Opdracht in het kort

Geweld tegen vrouwen is iets wat iedereen aangaat, zowel jongens als meisjes en wat overal ter wereld plaatsvindt. We gebruiken voor deze les het verhaal van Ytim Engelaar, een Westlandse die zelf te maken heeft gehad met vrouwonvriendelijk gedrag en aanranding en hier songteksten over heeft gemaakt. Door een WOS-item over Ytim Engelaar en haar deelname aan de Kunstbende te laten zien, leren leerlingen dat geweld ook bij ons 'om de hoek' voorkomt.

Ytim heeft haar nare ervaring omgezet in een kracht en heeft dit als inspiratie gebruikt in haar liedjes. Op basis van het verhaal van Ytim bekijken we de Piramide over Geweld tegen vrouwen (van de website van Emancipator). De leerlingen gaan nu zelf alleen of in tweetallen via één van de kunstdisciplines één van de onderwerpen, genoemd in de piramide uitbeelden.

Indien de leerkracht ruimte heeft, zou de opdracht verder uitgewerkt en geëvalueerd kunnen worden tijdens een aantal opeenvolgende lessen.

Vorbereiding door docent

Naast het klaarleggen van de materialen en het klaarzetten van het logo van 'Orange the World' en de geweldspiramide van de Emancipator en het filmpje van Ytim Engelaar, is het verstandig kort in te lezen over deze campagne.

Lesduur

Er wordt uitgegaan van een gemiddeld lesuur van 50 minuten (waarbij er 5 minuten wordt gerekend voor leswissel en opstarten/afronding les). Het wordt geadviseerd deze les voorafgaand en/of tijdens de campagnetijd van Orange the World (25 november - 10 december) te geven, maar buiten deze periode kan deze les ook prima gegeven worden.

Werkvorm

Na een klassikale instructie gaan de leerlingen alleen of in tweetallen aan de slag om beeldend uitdrukking te geven aan de thematiek rondom geweld tegen vrouwen. De leerlingen mogen zelf een kunstdiscipline kiezen; beeldend, muziek, film, architectuur, theater, literatuur, dans of fotografie.

Vereiste voorkennis

Vanuit de leerlingen is er geen bijzondere voorkennis nodig.

Aanvullende ideeën

- De les is te combineren met de les 'Orange the World' voor Havo/VWO 4/5, Maatschappijleer/Maatschappijwetenschappen om via verschillende invalshoeken aandacht te vragen voor deze thematiek.
- De les Beeldende Vorming valt eventueel uit te breiden met één of twee lessen, afhankelijk van de mate van uitwerking en evaluatie welke gewenst is.
- Binnen de les is het artikel over Ytim Engelaar van de WOS en het bijbehorende filmpje van Ytim te gebruiken, maar let op! De liedteksten bevatten expliciete woorden. Bekijk eerst goed het item en bepaal zelf of je dit wel/niet of gedeeltelijk wilt gebruiken in een les. Waarschuw leerlingen eventueel voor het taalgebruik. Ter vervanging kan het gedicht Mijn van de 15-jarige Saar Grijpma in bijlage 4 gebruikt worden.
- Dat geweld tegen vrouwen een kwestie is van zowel mannen als vrouwen, laat de Emancipator zien. Deze organisatie richt zich op wat een man kan doen. Het kan interessant zijn een ambassadeur van Emancipator uit te nodigen.
- Het kan interessant zijn de Piramide in plaats van tekstueel geheel beeldend te maken.
- Je kunt de leerlingen in plaats van een kunstdiscipline laten kiezen deze ook toebedelen (of via

lootjes trekken). In dat geval kun je het best Architectuur hier buiten laten of deze met de nadruk op ruimtelijke ordening/land art weer laten geven.

- Je kunt ervoor kiezen de gemaakte werken te presenteren tijdens een speciale expositie (op school).

- Je kunt de ontwikkelde kunstwerken ook op andere locaties in of buiten de school tonen.

Gemeente Westland hangt tussen 25 november en 10 december A1 formaat posters van leerlingen aan het gemeentehuis aan de Verdilaan in Naaldwijk, zodat via de ontwerpen van de leerlingen daadwerkelijk meer aandacht komt voor deze campagne. Neem voor meer informatie contact op met westland@soroptimist.nl

- GGD Haaglanden heeft een interessante animatie van Online shaming online gezet (2:02 minuut): <https://www.youtube.com/watch?v=XhoYmFfzXGw>.

- De Nederlandse zangeressen Bente en Maan hebben in 2021 een single samen opgenomen 'Nee is nee' waarin ze zich uitspreken tegen seksuele intimidatie. Bekijk het nummer op: <https://www.nieuweplaat.nl/pop/bente-maan-nee-is-nee/>.

Links naar interessante websites

<https://www.orangetheworld.nl/>

<https://www.soroptimist.nl/>

<https://www.unwomen.nl/>

<https://www.zontanederland.nl/>

<https://www.emancipator.nl/overemancipator/>

<https://www.emancipator.nl/cursus-samen-bloggen-over-de-piramide-van-geweld/>

<https://wos.nl/nieuws/artikel/ytim-17-maakt-liedjes-met-een-boodschap>

<https://www.hartvoormeiden.nl>

<https://www.jongerenraadwestland.nl>

Nazorg

Mocht er op basis van deze les behoefte zijn aan hulp bij (vermoeden van) geweld tegen vrouwen, verwijs leerlingen dan naar de vertrouwenspersoon of zorgcoördinator van de school, de huisarts of de GGD.

Naast de mogelijkheden en protocollen die op school aanwezig zijn, kunnen onderstaande links behulpzaam zijn:

<https://www.ggdhaaglanden.nl/bezorgd/huiselijk-geweld.htm>

<https://slachtofferwijzer.nl/>

<https://www.safewomen.nl/>

<https://www.fier.nl/>

<https://www.blijfgroep.nl/>

<https://jiphaaglanden.nl/>

N.B. Deze lesbrieven zijn een update uit september 2025 van de oorspronkelijke les uit 2021. Verouderde informatie en links zijn verwijderd. De website van de Westlandse Jongerenraad is toegevoegd. Het gedicht Mijn van Saar Grijpma is met haar toestemming toegevoegd.

Opbouw les Orange the World – Ontdek je rol

INTRODUCTIE – 5 minuten

- Deze les wordt gestart met het logo van Orange the World op het digibord (zie Bijlage 1).
- Vraag aan de leerlingen of ze dit logo en deze campagne kennen?
- Indien één of meerdere leerlingen de campagne kennen, laat ze dit kort verwoorden
- Indien geen van de leerlingen deze campagne kent, geef aan dat het een wereldwijde campagne betreft tegen geweld tegen vrouwen en meisjes.
- Geef aan dat er tijdens de campagneperiode bekende gebouwen oranje uitgelicht worden. Laat hierbij ter illustratie een aantal oranje uitgelichte bouwwerken zien (zie Bijlage 2). Vraag de leerlingen waarom er gekozen zou zijn voor oranje als kleur (kleur van hoop, opkomende zon, energiek kleur).

ONDERZOEK – 10-15 minuten

- Laat de video zien van het item van de WOS (2.13 min.) over Ytim Engelaar en licht haar verhaal toe met de informatie uit het item. Link: <https://wos.nl/nieuws/artikel/ytim-17-maakt-liedjes-met-een-boodschap>
- Vraag leerlingen wat ze vinden van haar verhaal. Geef aan dat geweld ook bij ons in de buurt voorkomt en ruim een derde van de vrouwen wereldwijd te maken krijgt met geweld.
- Laat de piramide zien welke op de website van Emancipator is opgenomen (zie Bijlage 3)
- Geef aan dat de onderdelen naarmate ze hoger in de piramide staan minder voorkomen, maar steeds ernstiger worden. Echter, het begint vaak “onschuldig”, maar wordt al snel erger. Vraag of de leerlingen de onderwerpen in de onderste, breedste laag herkennen en hier voorbeelden bij kunnen geven.
- Vraag of de leerlingen het ermee eens zijn dat je geweld tegen vrouwen bij de basis moet aanpakken en vraag ze of ze deze onderwerpen “onschuldig” vinden.
- Vraag aan de leerlingen in welke lagen de ervaringen van Ytim vallen.
- Geef aan dat Ytim haar ervaring als inspiratie en kracht heeft gebruikt en met haar liedjes ervoor zorgt dat ze aandacht voor het probleem creëert.

VERWERKING 25-30 minuten

- Geef aan dat de leerlingen van één van deze onderwerpen uit de middelste twee lagen van de piramide een verbeelding gaan maken. De leerlingen kiezen of ze dit alleen willen doen of in tweetallen.
- Laat de leerlingen kiezen of ze uit willen gaan van verbeelding van de gewelddadige situatie zelf, het gevoel/effect erna of dat ze juist het tegengaan van het geweld tegen vrouwen aandacht willen geven.
- Laat ze een uitwerking in één van de volgende kunstdisciplines kiezen: beeldend, muziek, film, architectuur, theater, literatuur, dans of fotografie.

- Mocht je de opdracht te breed vinden of wanneer leerlingen geen duidelijke keuze kunnen maken, laat de leerlingen dan kiezen uit het maken van:
 - cartoon/illustratie
 - schildering
 - poster
 - collage
 - 3D-sculptuur
 - gedicht
 - haiku + illustratie
 - een moderne dans
 - songtekst
 - voorlichtingsfilm
 - suspense filmpje
 - stop-motion filmpje
 - één theaterscène (monoloog of dialoog)
 - mime-scène
 - tableau vivant
 - fotoserie zwart-wit van 4 foto's
 - 1 foto bewerkt met computer

AFSLUITING – 5-10 minuten

- Laat de leerlingen tijdig hun materialen opruimen en schoonmaken.
- Laat (een deel van de) leerlingen indien mogelijk het gemaakte werk presenteren of laat ze de registratie/opdracht inleveren.
- Evalueer kort met de leerlingen wat ze van deze opdracht vonden; hoe krachtig kan een beeld zijn bij zo'n zwaar onderwerp? Was het moeilijk om dit te verbeelden? Geeft je werk voor jou de uitdrukking die je voor ogen had bij dit onderwerp?

Bijlage 1

Bijlage 2:

Europarlement Straatsburg, Frankrijk

Niagara Watervallen, Canada

Empire State Building, Verenigde Staten

Shanghai, China

Rio de Janeiro, Brazilië

Gemeentehuis Westland !

Bijlage 3:

MIJN

Mijn lichaam

Mijn regels

Mijn grenzen

Mijn eigen keuzes

Allemaal mijn

En toch heb ik er geen controle over

Hoe? Hoe kan ik weinig tot geen controle hebben over 'mijn?'

Mijn lichaam

Mijn regels

Mijn grenzen

Mijn eigen keuzes

Ik voel me zo hulpeloos, zo machteloos als een vrouw alleen op straat

Is dit hoe het vanaf nu gaat?

Meisje, dat zelfs overdag niet meer normaal over straat kan lopen

Zonder dat er wordt gefloten

Zonder dat er naar haar kont wordt gekeken

Zonder dat mannen haar achterna gaan

Zonder risico te lopen op de ergste daden

Is dit de realiteit?

Willen we echt zo samen gaan leven?

Mijn lichaam

Mijn regels

Mijn grenzen

Mijn eigen keuzes

Ik wil zo graag dat dit gewoon stopt!

Is dat nou echt zo moeilijk mannen?

Nee is en blijft nee!

Wat snap je er niet aan?